

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNİN MÜZİK DİNLEME VE İCRA PRATİKLERİNE ETKİLERİ: YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ LİSANS ÖĞRENCİLERİ ÖRNEĞİ

Turan Sağer¹, Z. Gülçin Özkişi², Ece Merve Yüceer³

Özet

10 Mart 2020’de Sağlık Bakanlığı’nın Türkiye’de tespit edilen ilk COVID-19 vakasını açıklaması ile başlayan ve artan vaka sayısının sonucu olarak 16 Mart’ta yükseköğretim kurumlarında eğitime ara verilmesiyle devam eden süreçte; “yeni normal”e adapte edilmeye çalışılan alanlardan belki de ilki eğitim olmuştur. Bu nedenle, COVID-19 ve buna bağlı sosyal izolasyonun, müzik öğrencilerinin dinleme ve icra pratiklerine etkisi, başlı başına bir merak konusudur. Söz konusu inceleme için 52’si Yıldız Teknik Üniversitesi (YTÜ) Müzik ve Sahne Sanatları Bölümü (MSSB), 49’u YTÜ diğer bölümlerde lisans öğrenimini sürdüren toplam 101 öğrenci ile online anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Pandemi öncesi ve sürecine yönelik karşılaştırmalı olarak; müzik dinleme ve icra pratiklerindeki olası değişime odaklanan toplam 58 sorunun yöneltildiği anketin sonuçları, tematik olarak değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, pandemi, uzaktan eğitim, müzik dinleme ve icra pratikleri

THE EFFECTS OF COVID-19 PANDEMIC PERIOD ON LISTENING TO AND PERFORMING MUSIC: YILDIZ TECHNICAL UNIVERSITY UNDERGRADUATE STUDENTS SAMPLE

Abstract

During the period of first COVID-19 case in Turkey made public by the Ministry of Health on 10th March 2020 and the interruption of education in higher education institutions on the 16th of March as a result of increasing number of cases, education has been the first field to be adapted to “new normal”. Therefore, the effect of COVID-19 and the isolation it brought along on the listening and performing practices of music students has been an object of interest on its own. For this study, an online survey was conducted with a total of 101 undergraduate students, 52 of them studying at Yıldız Technical University (YTU) Music and Performing Arts Department (MPAD), 49 of them studying at other departments. The results of the survey with 58 questions in total focusing on the potential change of listening to and performing music were thematically evaluated by comparing pre-pandemic and the ongoing period.

Keywords: COVID-19, pandemic, distance education, music listening and performance practices

¹ Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Müzik ve Sahne Sanatları Bölümü. E-mail: tsager@yildiz.edu.tr

² Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Müzik ve Sahne Sanatları Bölümü. E-mail: gozkisi@yildiz.edu.tr

³ Dr. Öğr. Üyesi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Müzik ve Sahne Sanatları Bölümü. E-mail: emyuceer@yildiz.edu.tr

Giriş

Aralık 2019'da Çin'in Wuhan şehrinde ortaya çıkan yeni koronavirüs hastalığı 2019 (COVID-19), tüm dünyaya hızla yayıldı ve Dünya Sağlık Örgütü (WHO), 11 Mart 2020'de koronavirüs salgınını pandemi olarak ilan etti. Pandemi, dünya çapında milyarlarca insanı karantina ve sosyal mesafe önlemlerine mecbur bıraktı. Önlemler kapsamında, sosyal hayattaki pek çok alanda, sosyal mesafeyi korumanın mümkün olmadığı etkinlikler (toplantılar, konferanslar, sanat ve spor etkinlikleri gibi) ertelendi, iptal edildi, farklı düzenle sosyal mesafeye uygun şekilde yeniden organize edildi ya da uzaktan gerçekleştirildi. Bu süreçte, hemen hemen tüm bireylerin sosyal yaşantısı ve alışkanlıkları küçük ya da büyük ölçekte değişime uğradığından söz edilir.

COVID-19 pandemi sürecinin yansımaları öğrenim kurumlarında ise, eğitim şeklinin değişimiyle birlikte görüldü. 18 Mart 2020'de Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç tarafından yapılan basın açıklamasında, 123 üniversitede bulunan UZEM (Uzaktan Öğretim Uygulama ve Araştırma Merkezi) YÖK koordinasyonunda eğitime devam etme yönünde teşvik edilmekle birlikte, uzaktan eğitime başlangıç için 23 Mart 2020 tarihi işaret edildi. Bu merkezlerden birini hâlihazırda bünyesinde bulunduran YTÜ de, pandemi sürecinde eğitim faaliyetlerine uzaktan devam etmektedir.

Problem Durumu ve Problem Cümlesi

COVID-19 ve buna bağlı sosyal izolasyonun müzik öğrencilerinin dinleme ve icra pratiklerine etkisinin incelendiği bu araştırmanın problem cümlesi şu şekildedir: YTÜ MSSB ve diğer lisans öğrencilerinin COVID-19 pandemi süreci ile birlikte müzik dinleme ve icra pratiklerinde ne gibi farklılıklar oluşmuştur?

Alt Problem Cümleleri

Öğrencilerin pandemi öncesi/sonrası müzik dinleme araçları ve müzik dinlemeye ayırdıkları süre nedir?

Öğrencilerin pandemi öncesi müzik icra pratikleri ile sonrası arasında ne gibi farklar vardır?

Pandemi ve buna bağlı sosyal izolasyonun toplu icraya etkisi nedir?

Öğrencilerin pandemi sürecinden önce/sonra tercih ettikleri müzik türleri arasındaki farklılıklar nelerdir?

Öğrencilerin pandemi sürecinde, online yayınlanan konser/temsil/performansları takip etme durumları ve bu yayınlarla ilgili görüşleri nelerdir?

Öğrencilerin online platformlardan gelir elde etmeye ilişkin görüşleri nelerdir?

Amaç

Araştırmanın amacı lisans öğrencilerinin COVID-19 ve buna bağlı sosyal izolasyon süreci ile birlikte müzik dinleme ve icra pratiklerinde ne gibi farklılıkların oluştuğunun belirlenmesi ve pandemi/sosyal izolasyon sürecinin müzik dinleme ve icra pratiklerine etkisinin, birtakım demografik değişkenler ile ilişkilendirilerek belirlenmesidir.

Önem

Bu araştırma, COVID-19 pandemi ve buna bağlı sosyal izolasyon süreci ile birlikte müzik bölümü öğrencilerinin müzik dinleme ve icra pratiklerinde ne gibi farklılıkların oluştuğunun belirlenmesi, icra yolu ile gelir elde eden müzik bölümü öğrencilerinin bu süreçten ekonomik olarak nasıl etkilendiklerinin tespit edilmesi (müzik bölümü öğrencisi olan ve olmayan öğrencilerin bu süreçte dinleme ve (varsa) icra pratikleri arasında anlamlı bir fark oluşup oluşmadığının saptanması) ve bu alanda yapılacak sonraki çalışmalara ışık tutması bakımından önem taşımaktadır.

Sayıtlar

Bu araştırma alttaki sayıtlara dayanarak gerçekleştirilmiştir;

Müzik bölümü öğrencilerinin müzik dinlediği ve icra faaliyetinde bulunduğu.

Belirlenen araştırma yönteminin araştırmanın amacına, konusuna ve problem çözümüne uygun olduğu.

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve tekniklerin araştırma için gerekli bilgilere ulaşmak adına yeterli nitelikte olduğu.

Örnekleme grubunu oluşturan öğrencilerin araştırma konusuna yönelik görüşlerinin doğru ve samimi olup ve güncel durumu yansıttığı.

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma, betimsel nitelik taşımaktadır. Ayrıca, COVID-19'un bireylerin dinleme ve icra pratiklerine etkisinin belirlenmesine yönelik olarak anket tekniği kullanılmıştır.

Evren

Araştırmanın evrenini Lisans düzeyinde öğrenim gören müzik bölümü öğrencileri oluşturmaktadır.

Örneklem

Araştırmanın örneklem grubunu 52'si YTÜ MSSB, 49'u YTÜ diğer bölümlerde lisans öğrenimini sürdüren toplam 101 öğrenci oluşturmaktadır.

Sınırlılıklar

Çalışma, YTÜ lisans düzeyinde öğrenimini sürdüren öğrenciler ile sınırlıdır.

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında, araştırma konusunun temellerini ve kuramsal altyapısını meydana getiren gerekli literatür bilgileri belgesel tarama yöntemi ile elde edilmiştir. COVID-19 pandemi sürecinin müzik bölümü öğrencilerinin dinleme ve icra pratiklerine etkisi ise, örneklem grubuna Google Docs üzerinden uygulanan anket ile elde edilmiştir. Anket soruları, örneklemde yer alan bireylere elektronik posta ve WhatsApp öğrenci grupları yoluyla iletilmiş, uygulanmış ve veriler toplanmıştır.

Verilerin Çözülmesi

Veriler kişi sayısı ve yüzde karşılıkları göz önünde bulundurularak incelenmiş ve sonuçlar tematik olarak ele alınmıştır.

İlgili Araştırmalar

COVID-19 sebebiyle üniversitelerin öğrenime ara vermesi ve sonrasında online öğrenime geçmesinin etkilerine dair henüz çok yayına rastlamamaktadır ancak süreç içinde bu yayınların artacağı şüphesizdir. Yayınlanmış olanlardan biri, COVID-19 pandemisinin öğrencilerin ve akademik personelin eğitim ve ruh sağlığı üzerindeki potansiyel etkisinin ele alındığı çalışmadır (Sahu, 2020). Çalışmada, eğitim ve ruh sağlığı üzerindeki virüsün olası etkileri ve alınması gereken önlemlere dikkat çekilmiştir.

Bir diğer çalışma ise COVID-19'un yol açtığı tecrit ve karantina sürecinde sosyal medyayı kullanan öğrencilerin öğrenmeye ilgisi üzerinedir (Girija, 2020). Çalışmada, sosyal medya kullanan öğrencilerin öğrenme süreçlerine etkisi, Hindistan'da bulunan iki yüz ğrenci ile yapılan bir anket aracılığıyla saptanmaya çalışılmıştır. Google Docs aracılığıyla hazırlanan anket WhatsApp uygulaması yoluyla öğrencilere ulaştırılmış ve veriler bu şekilde toplanmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin yüzde doksan dokuzunun evrimii öğrenme ile ilgilendiğini; öğrencilerin sadece yüzde 1'inin, Andaman adalarında ikamet etmeleri ve zayıf aę bağlantısı nedeniyle evrimii öğrenmeyi etkili bir şekilde kullanamadıkları tespit edilmiştir.

Müziksel deneyimlerin genellikle duyguları etkilediği bildirilmektedir (Juslin ve Vstfjll, 2008; Sloboda, O'Neill ve Ivaldi, 2001): insanlar bilinçli ve bilinçsizce müziği, duygularını ve ruh hallerini değiştirmek, oluşturmak, sürdürmek veya geliştirmek için kullanırlar (DeNora, 1999; Schramm, 2005). Bununla birlikte, müziğin duyguları nasıl düzenlendiğine dair soruları henüz cevaplamamıştır (Meyer, 1956). Müziğin duyguları düzenlemeye nasıl fayda sağladığı, müzik dinlemenin başarılı bir duygu düzenleme aracı olarak kabul edilip edilemeyeceği araştırılmıştır. Araştırma sonucunda, müziğin dikkat dağıtma, içgözlem ve aktif başa çıkma gibi konularda yardımcı olduğu (rneğin kişiye duygulanımdan ya da durumdan uzaklaştırabildiği ya da duygulanım ya da durum hakkında akılcı bir şekilde düşünmeye yardımcı olabildiği); mutluluk ve rahatlama yaratmada önemli bir rol oynadığı grlmştir. Müzik tercihlerinin bireyin kişiliği ve psikolojik durumu ile ilişkisini ele alan çalışmalarda anketin bir ölçüm aracı olarak sıklıkla kullanıldığı görülmektedir (Dunn ve diğerleri, 2011; Sağer ve İmik, 2008).

Dinlenen müzik türü ve duygu kontrolü, değişimi, düzenlemesi ile ilgili çok sayıda çalışma bulunmaktadır. 53 niversite ğrencisi ile yapılan bir araştırmada, strese maruz kaldıktan sonra klasik müzik ve kişinin kendi seçtiği rahatlatıcı bir müziği dinleyenlerde, müziksiz/sessizlikte

oturan veya heavy metal müzik dinleyenlere kıyasla kaygı, öfke ve sinir sistemi uyarılmasında önemli azalmalar ve artan rahatlama görülmüştür (Labbé ve diğerleri, 2007).

Duygu durumları ile tercih edilen müzik türlerinin ilişkisinin araştırıldığı, 12-29 yaş arası 997 Hollandalı katılımcı ile yapılan bir çalışmada, genel olarak olumlu ya da olumsuz olarak “müzikten etkilenen” insanların, ruh hallerini iyileştirmek ve problemlerle başa çıkmak için müziği kullandıkları belirtilmektedir (Bogt ve diğerleri, 2010).

Bozkurt, Zahal ve Türe Uyan (2015), ortaokul öğrencilerinin duygu durumlarıyla tercih ettikleri müzik türlerinin ilişkisini belirlemek amacıyla genel tarama modelini kullanarak yaptıkları araştırmaya Tokat, İzmir ve Mardin illerinden 11-15 yaş aralığında 311 kız ve 297 erkek öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucunda katılımcı öğrencilerin büyük çoğunluğunun okul dışında müzik öğrenimi görmedikleri ve yarıdan fazlasının her gün müzik dinlediği belirtilmiştir. Ayrıca öğrencilerin en fazla tercih ettikleri müzik türünün pop-rock olduğu ve bu türü eğlence-mutluluk, sevgi- aşk duygu, şaşkınlık, korku ve öfke durumlarında daha fazla tercih ettikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin üzüntü durumuyla karşı karşıya kaldıklarında ise arabesk-fantezi müzik türünü diğer türlere oranla daha fazla tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Müzik endüstrisi bağlamında yeni medya ve eski medya arasındaki ilişkinin incelendiği çok sayıda çalışma bulunmaktadır. 2010 yılında, 44 kişi ile yürütülen anket tabanlı bir başka çalışmada ise, gençler arasında çevrimiçi müzik hizmetlerinin kullanımı araştırılmıştır (Komulainen, Karukka, Häkkinen, 2010). Araştırma bulguları, sosyal medyanın, öneriler, geniş seçim olanakları ve ücretsiz içerik gibi kullanıcıları çeken önemli yönleri olduğunu; ancak bununla birlikte geleneksel medyanın, örneğin radyonun müzik tüketiminde hala güçlü bir rolü olduğunu göstermiştir.

Mobil eğlence hizmetlerinin hızlı gelişimini ele alan bir diğer çalışma, müşterilerin Avrupa'daki mobil müzik hizmetlerine ilişkin tercihlerini ve tutumlarını araştırmaktadır. Finlandiya, İngiltere ve Yunanistan'da, hem müzik tüketicilerini hem de müzik profesyonellerini ele alan çalışmada, müzik tüketicilerinin belirli mobil müzik satın alma kriterlerine ve işlevlerine verdiği önem açısından bu üç ülke arasında önemli farklılıklar gözlenmiştir (Vlachos, Vrechopoulos, 2004). Müzik tüketicileri ve müzik profesyonelleri ses / görüntü kalitesini ve müzik içeriği çeşitliliğini en önemli mobil müzik seçim kriterleri olarak değerlendirmiştir. İçerik kişiselleştirme müzik tüketicileri için en çok aranan; müzik profesyonelleri için ise en az aranan özelliktir. Bununla birlikte, müzik tüketicilerinin ve müzik profesyonellerinin mobil

müzik servislerine yönelik tutumları arasında önemli bir fark gözlenmemiştir. Bulgular, mobil müzik servis sağlayıcılarının, gelişmekte olan mobil müzik endüstrisinde yerel müşterilerin ihtiyaçlarını ve tutumlarını yeterince karşılamaya yönelik özel pazarlama programları tasarımları gerektiğini göstermektedir.

Müzik öğreniminin müzik tercihleri ile ilişkisi de, pek çok araştırmaya konu olmuştur. Bu çalışmalardan biri Kenston ve Pinto'nun (1955), bir yıl ve daha fazla klasik müzik öğrenimi görmüş bireylerle, herhangi bir müzik öğrenimi görmemiş bireyler arasındaki müzik tercihlerinin karşılaştırıldığı araştırmadır. Geringer'in benzer konulu araştırmasının (1982) sonucunda olduğu gibi, Kenston ve Pinto'nun araştırmasında da, klasik müzik öğrenimi görmüş bireylerin, görmemiş olan bireylere oranla bu müzik türünü daha çok tercih ettikleri, bir diğer deyişle, çalışmaya katılan bireylerin, klasik müziği tercih etmeleri ile aldıkları öğrenim arasında belirgin bir ilişki olduğunu görülmüştür.

Hargreaves, Comber ve Colley'in (1995) müzik tercihleri ile cinsiyet, yaş ve öğrenim arasındaki ilişkiyi inceledikleri, 278 katılımcının bulunduğu araştırmalarında aralarında rap, folk, caz, klasik, metal, opera, pop, blues gibi müzik türlerinin olduğu on iki müzik türü kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, bu on iki müzik türünden sadece caz, klasik, folk, blues ve rock müzik tercihlerinin öğrenim ile ilişkisi olduğu saptanmış; ayrıca, aynı yaş grubundaki kız çocuklarının erkeklere göre müzik tercihi konusunda daha esnek bir yaklaşıma sahip oldukları görülmüştür.

Gürgen tarafından, müzik bölümünde öğrenim gören ve görmeyen 250 üniversite öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilen diğer bir çalışmanın amacı, müzik türü tercihi ile müzik eğitimi ve cinsiyet arasında bir ilişki olup olmadığının incelenmesidir. Araştırma sonucunda, müzik öğrenimi gören öğrencilerin daha çok rock ve metal türlerini, müzik öğrenimi görmeyen öğrencilerin ise geleneksel Türk sanat müziği ve reggae türlerini tercih ettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca kadın öğrencilerin caz, latin, reggae ve batı müziğini, erkek öğrencilerinse rock ve metal müziği daha çok tercih ettikleri görülmüştür (Gürgen, 2015).

Bulgular

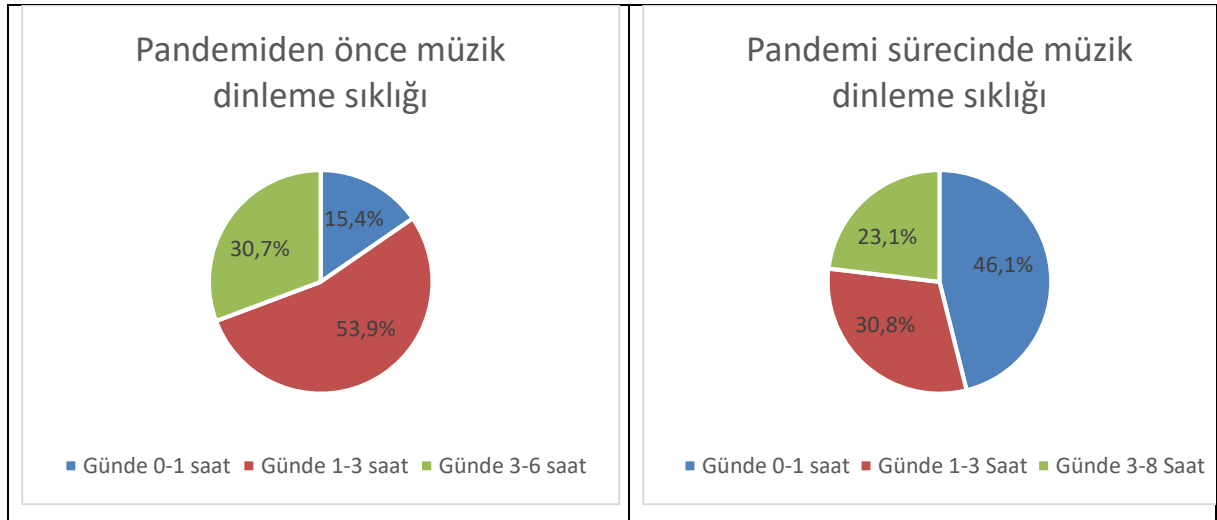
Anket, 18-37 yaş aralığındaki (%81'i 18-25; %19'u 26-37); toplam 52 (23 kadın ve 29 erkek) MSSB öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir.⁴ Pandemi öncesi ve sürecinde müzik dinleme ve icra

⁴ Benzer bir anket, eş zamanlı olarak MSSB öğrencileri dışındaki 18-29 yaş aralığındaki toplam 32 kadın ve 17 erkek YTÜ lisans öğrencisi ile de yürütülmüştür. Bu öğrencilerle ilgili sonuçlara değinilirken, 'bölüm dışı

pratiklerindeki olası değişime odaklanan toplam 58 sorunun yöneltildiği anketin sonuçları, tematik olarak değerlendirilmiştir.

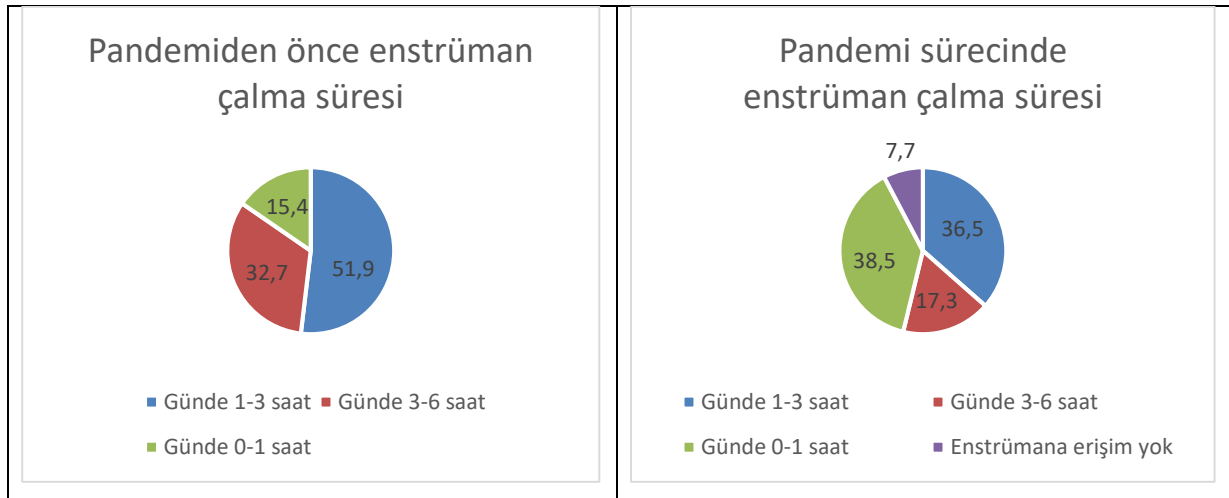
Müzik dinleme pratiklerine ilişkin sorular neticesinde öğrencilerin müzik dinlemeye ayırdıkları zamanın pandemi sürecinde düşüş gösterdiği tespit edilmiştir. Pandemi öncesi 0-1 saat müzik dinleme süresi en düşük yüzdedyken (%15,4), pandemi sürecinde bu müzik dinleme süresi en yüksek yüzdelyk paya sahip olmuştur (%46,1). Bu da bölüm öğrencilerinin pandemi sürecinde müzik dinlemeye ayırdıkları zamanın dramatik biçimde düştüğünü göstermektedir. Buna karşılık, bölüm dışı öğrencilerin sonuçlarına bakıldığında ise müzik dinleme sürelerinde anlamlı bir artış olduğu saptanmıştır: Pandemi öncesi 3-6 saat müzik dinleme süresi %22,4'ten %32,7'e yükselmiştir. Pek çok araştırma, müzik dinlemenin bireyler üzerinde duygu durum düzenleme etkisi olduğunu göstermektedir (Juslin ve Västfjäll, 2008; Sloboda, O'Neill ve Ivaldi, 2001; DeNora, 1999; Schramm, 2005; Dunn ve diğerleri, 2011; Sağer ve İmik, 2008; Labbé ve diğerleri, 2007; Bogt ve diğerleri 2010; Bozkurt, Zahal ve Türe Uyan 2015). Ancak pandemi gibi, özellikle Avrupa ve çevresinde nadir görülen böylesi süreçte, özellikle müzik profesyoneli olan öğrencilerin müzik dinlemekten uzaklaşmış olmaları dikkat çekicidir. Müzik dinlemeye ayrılan sürenin dramatik biçimde düşmesine sebep olan faktörler arasında, pandemi sürecinde öğrencilerin %20'sinin ailelerinin evlerine dönmek durumunda kalmaları ve buna bağlı olarak yaşadıkları aile fertleri ve komşuların rahatsız olmasından kaynaklanan olumsuzluklar sayılabilir. Ayrıca pandemi sürecinin yaşattığı ekonomik ve sosyal belirsizlik ve zorlukların da müzik dinleme motivasyonlarını azaltmış olduğu söylenebilir.

öğrenciler' ifadesi kullanılmış olup; bölüm dışı ifadesinin kullanılmadığı tüm öğrenciler MSSB öğrencisidir. Bu anket sonuçları ve MSSB öğrencileri ile yürütülen anket sonuçlarının karşılaştırılması neticesinde anlamlı bulunan sonuçlara yer verilmiştir.

Şekil 1. Müzik Dinleme Sıklığı

Enstrüman çalışma sürelerine ilişkin sorular neticesinde, pandemi sürecinde öğrencilerin müzik dinlemeye ayırdıkları zamanda olduğu gibi yine düşüş olduğu saptanmıştır. Pandemi öncesi 0-1 saat enstrüman çalışma süresi en düşük yüzdede (15,4%), Pandemi sürecinde 0-1 saat enstrüman çalışma süresi en yüksek yüzdeliğe sahip olmuştur (38,5%).

Şekil 2. Enstrüman Çalma Süresi

Enstrüman çalışmaya ayrılan sürenin düşmesine sebep olan faktörler arasında, yine pandemi sürecinde öğrencilerin %20'sinin ailelerinin evlerine dönmek durumunda kalmaları ve buna bağlı olarak yaşadıkları aile fertleri ve komşuların rahatsız olmasından kaynaklanan olumsuzluklar sayılabilir. Bu süreçte öğrencilerin %7,7'sinin enstrümana erişimlerinin olmaması da diğer bir faktördür. Yine pandemi sürecinin yaşattığı ekonomik ve sosyal

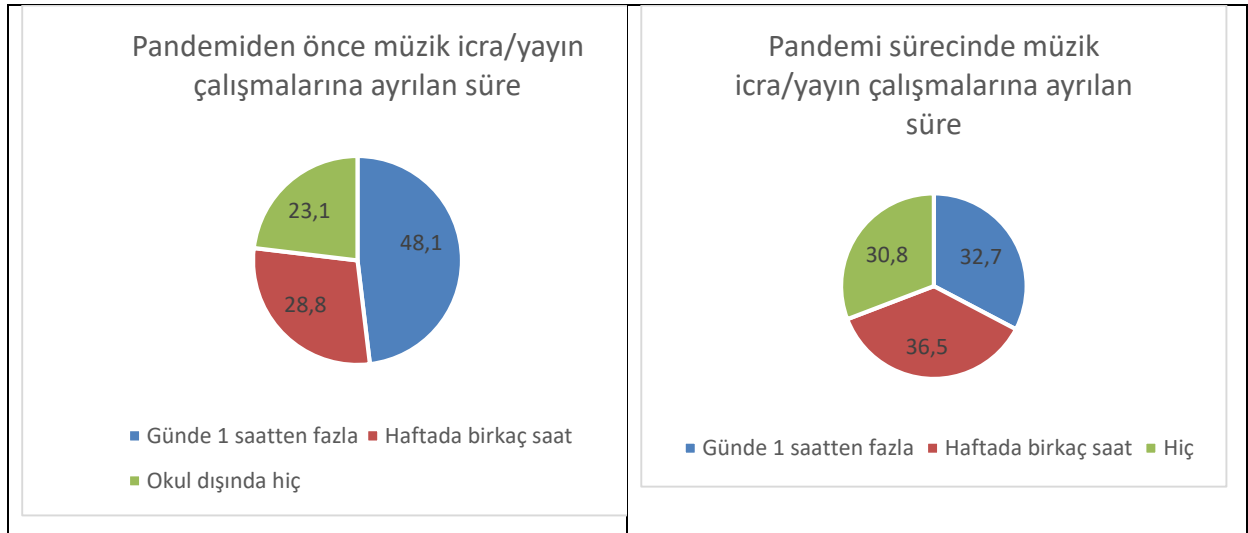
belirsizlik ve zorlukların da enstrüman çalışma motivasyonlarını azaltmış olduğu söylenebilir.

MSSB dışı öğrencilerin ise pandemi öncesi 23'ü bir enstrüman çalışırken, 18 öğrenci pandemi sürecinde bir enstrüman çalmaya başlamış ve böylece pandemi sürecinde enstrüman çalan öğrenci sayısı 41'e yükselmiştir. İcra çalışmalarına günde 0-1 saat ayıran öğrenci oranı %16'dan %37'ye; günde 1-3 saat ayıran öğrenci oranı da %6'dan %14'e yükselmiştir. Bölüm dışı öğrencilerin pandemi öncesi icraya ayırdıkları sürenin, pandemi sürecinde %29 oranında arttığı saptanmıştır. Ayrıca bölüm dışı öğrencilerin %16'sı enstrümanı yanında olmadığı için bu süreçte icra faaliyetinde bulunamadıklarını belirtmişlerdir.

Pandemi öncesi bir toplulukla müzik yapan öğrenci sayısında, pandemi sürecinde %43 oranında azalma görülmüştür.⁵ Pandemi sürecinde öğrencilerin %75'nin bireysel kayıt yaptıktan sonra kayıtları birleştirerek, %25'ininse görüntülü-sesli haberleşme uygulamaları yardımıyla (Zoom, Skype, Discord vs.) toplulukla müzik yaptıkları saptanmıştır. Topluluk performanslarını kaydeden öğrencilerin icraya ilişkin yaşadıkları problemler arasında, bir araya fiziksel olarak gelinmemesinden dolayı icrayla ilgili ortak paydada buluşamamak/icrayı kontrol edememek, ses kalitesi, sesin kesilmesi ve senkronizasyon sorunlarının tümü, çok yakın yüzdelerle, büyük ölçekli problem olarak belirtilmiştir. Bağlantı sorunu dışındaki olumsuzluklara ilişkin olarak, öğrencilerin %21,9'u pandemi dolayısıyla grup elemanlarının ruh hallerinin olumsuz etkilenmesini, %12,5'i ev paylaşımı yapılan kişilerle/komşularla yaşanan sıkıntıyı ve %6,3'ü ortak uygun zaman bulamadıklarını belirtmişlerdir.

Pandemi sürecinde öğrencilerin müzik icra/yayın çalışmalarına ayırdıkları sürelerde de düşüş yaşandığı saptanmıştır. Pandemi öncesi günde 1 saatten fazla müzik icra/yayın çalışması yapmak %48,1 ile en yüksek paya sahipken, pandemi sürecinde bu oran %32,7'ye gerilemiştir.

⁵ Anketin cevaplanmak üzere katılımcılara açık olduğu tarih aralığı (08.05.2020-26.05.2020) MSSB lisans öğrencilerinin icra topluluk derslerine ait final sınavlarının öncesi döneme denk geldiğinde, toplu icra faaliyetlerini online olarak sürdürmek zorunda oldukları bir süreçtir. Final sınavları sonrasında öğrencilerin bir toplulukla müzik yapma oranlarının daha da düşmüş olması olasılığı yüksektir.

Şekil 3. Müzik İcra/Yayın Çalışmalarına Ayrılan Süre

Pandemi sürecinde müzik yapma süresini azaltan etmenler arasında komşuların ve/veya aile bireylerinin/ev arkadaşlarının rahatsız olması, ruh sağlığı ve okul dışında motive olamama en yüksek paya sahiptir. Bunlara ek olarak birlikte çalınan kişilerin ve ekipmanın yanında olmaması belirtilen etmenler arasındadır.

Pandemi sürecinde öğrencilerin %20'sinin ailelerinin evine döndükleri göz önüne bulundurulduğunda en yüksek paya sahip etmenin komşuların ve/veya aile bireylerinin/ev arkadaşlarının rahatsız olması anlamlıdır. Pandemi sürecinde öğrencilerin %10'unu taşıma imkânı bulamadıkları ya da sürecin uzayacağını bilmedikleri için enstrümanlarına erişimlerinin olmadığını belirtmişlerdir. Bu durum, pandemi sürecinde müzik yapma süresini azaltan etmenler arasında ekipmanın yanında olmaması etmeni ile paralellik göstermektedir.

Pandemi sürecinden önce dinlenen müzik türleri ile pandemi sürecinden sonra dinlenen müzik türleri arasındaki belirgin farklar arasında caz türünün dinlenme oranının %15,4 oranında azalması, Hip Hop / R&B türünün ise 7,7 oranında artması sayılabilir. Dinlenen müzik türleri ile duygu durum arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalarda, müzik türünün kişinin duygu durumundaki değişim ile belirgin biçimde ilişkili olduğu ve değişim gösterdiği gözlemlenmiştir. Bu anket çalışmasında benzer bir değişim ilişkisinin dramatik biçimde gözlemlenmemesi ile anket katılımcısı öğrencilerin müzik alanında öğrenim gören profesyoneller olmaları sebebiyle dinledikleri müzik türlerine duygu durum değişimlerinin belirgin biçimde etki edemeyeceği kadar bağlı bulmaları arasında bir ilişki kurulabilir.

Pandemi öncesi ve sürecinde, öğrencilerin müzik dinleme ortamlarındaki olası değişimi saptamak için sorulan sorular neticesinde, öğrencilerin pandemi sürecinden online

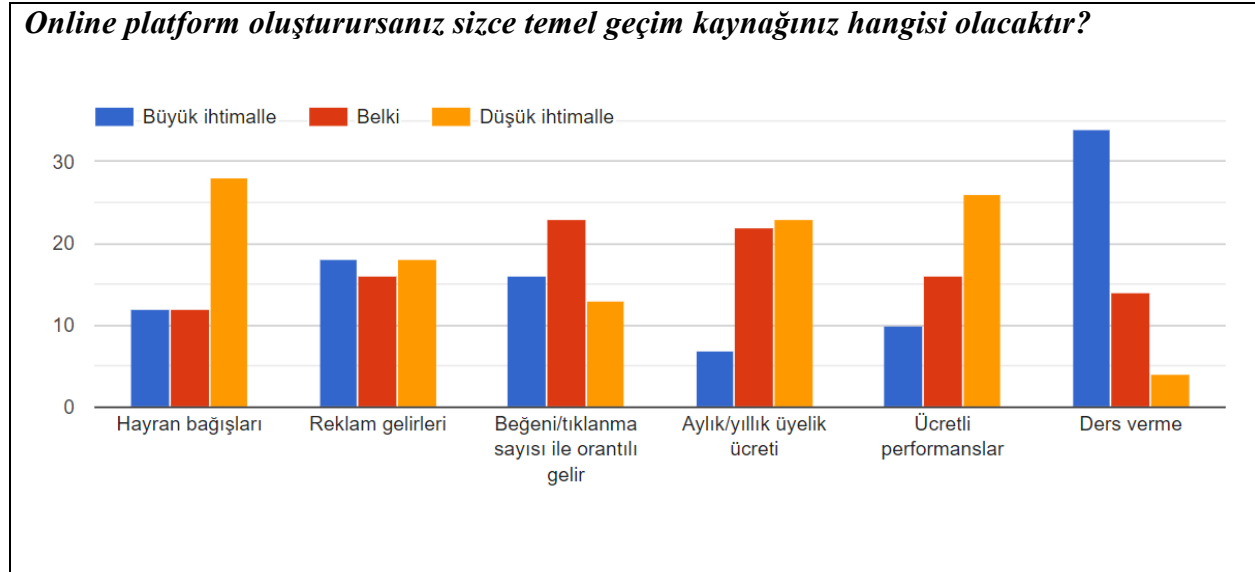
platformları kullanarak müzik dinleme oranlarında %2’lik bir düşüş olduğu görülmüştür. Her ne kadar %2’lik fark dramatik olmasa da, pandemi sürecinde, online platformlara daha çok yönelme olması öngörüsünün bu düşüş göz önünde bulundurulduğunda zayıfladığı söylenebilir. Bu süreçte en belirgin değişimin CD çalar – pikap vasıtasıyla müzik dinleme davranışında olduğu görülmüştür: Pandemi sürecinden önce öğrencilerin %25’i müzik dinleme platformu olarak CD çalar – pikap tercih ederken, pandemi sürecinde bu oran, %17,3’lük bir düşüşle, %7,7’ye gerilemiştir. Bu durum, öğrencilerin pandemi sürecin aile evlerine dönerek CD çalar – Pikap ekipmanlarına erişimlerinin olmaması ile ilişkilendirilebilir. Ayrıca, CD çalar – Pikap vasıtasıyla müzik dinlemek, diğer müzik dinleme platformlarına oranla daha fazla çaba (CD/plağı seçmek, kutusundan çıkarmak, silmek, bittiğinde değiştirmek, vb.) ve motivasyon gerektirebildiği göz önünde bulundurulduğunda, pandemi sürecinde öğrencilerin bu moral motivasyonu kendilerinde bulamamış olabileceği düşünülebilir. Müzik dinleme ortamlarındaki bir diğer belirgin değişim, beklendiği üzere, canlı performans vasıtasıyla müzik dinleme seçeneğinde görülmektedir: Pandemi öncesi öğrencilerin %53,8’i müzik dinleme platformu olarak canlı performansı tercih ederken, pandemi sürecinde bu oran %3,8’e gerilemiştir. Bu canlı performans platformunun da, büyük olasılıkla online olduğunu düşünmek gerekir. Pandemi sürecinden önce öğrencilerin %77’sinin ayda birden fazla kez canlı konser/temsil/performans vb. sanatsal etkinliklere katıldığını belirttiği düşünüldüğünde, pandemi sürecinin öğrencilerin müzik dinleme pratiklerini derinden etkilediği açıktır.

Pandemi sürecinde online yayınlanan konser/temsil/performansları takip etme durumlarına bakıldığında öğrencilerin sadece %9,6’sının düzenli izlediği yayınlar olduğu, %69,2’sinin birkaç kez denk gelip izlediği ve 21,2’sinin hiç izlemediği görülmektedir. Bu sonuç da, müzik bölüm öğrencilerinin müzik dinleme ortamı olarak online platformlara gösterdikleri ilgilinin azalması sonucu ve özellikle pandemi öncesi %53,8’sinin müzik dinleme platformu olarak, yüz yüze, canlı performansı tercih etmeleriyle paraleldir. Buna ek olarak, öğrencilerin, online yayınlanan konser/temsil/performanslara ilişkin genel düşünceleri arasında yüksek oranda sanatçıyla duygusal bağ kurmakta zorlanma, sanatçı ve izleyicilerle etkileşim kuramama, yayın yapanların profesyonel ekipmana sahip olmaması, kayıt süreçlerine ilişkin sorunlar (senkron sorunu, denge sorunu vb.), icracıların yeterince hazırlık yapmamaları sebebiyle kalite düşüklüğü, bulunmaktadır. Buna bağlı olarak öğrencilerin online platformlarda yayınlanan icraların önceden kaydedilmiş olanlarını, canlı olanlara %20 oranında daha fazla tercih ettiklerini belirtmiş olmaları anlamlıdır.

Öğrenciler online yayınları düzenli takip etmemek ve yayınların kalitesine dair olumsuz düşünceler beslemekle birlikte, izleme/dinleme fırsatı bulamadıkları sanatçıları takip edebilme imkanı sağlaması ve bu sürecin geçeceğine dair umut vermesi sebebiyle söz konusu online yayınları olumlu bulduklarını da belirtmişlerdir. Öğrenciler ayrıca online performansın sosyalleşme imkanından yoksun bırakmasına da %78,8'lik yüksek bir oranda değinmişlerdir. Müzik dinlemenin ve icra etmenin, bireysel olduğu kadar sosyal bir performans olduğu bu yolla da görünür olmuştur. Katılımcılar, online performanslarda geniş kitleler hedeflenerek seçilen kısa/bilindik/kolay dinlenebilir repertuarların kendilerini tatmin etmediğini de belirtmişlerdir.

Öğrencilerin pandemi sürecinden önce müzikle alakalı olarak online yayın yapılan platformları %77 oranında tercih etmemeleri dikkat çekicidir. Geri kalan %23'lük kesimin ise %17,3'ü Instagram, %3,8'i YouTube ve yine %3,8'i facebook platformlarında yayın yaptıkları görülmüştür. Pandemi sürecinden önce müzikle alakalı olarak yayın yapılan online bir platform yokken, bu süreçte başlayanların oranı ise %7,7'dir. Söz konusu online platformlarda yayın yapan öğrencilerin hiç birinin bu platformlarda yayın yaparak gelir etmemiş olması dikkat çekicidir. Pandemi sürecinden önce herhangi bir şekilde (müzikle alakalı ya da alakasız - özel ders vermek, çeşitli mekânlarda müzik yapmak, hizmet sektöründe çalışmak vb.) gelir elde eden %73,1 oranındaki öğrencilerin tamamının gelirlerinin pandemi sürecinde azaldığı görülmüştür. Bu sonuçlar, öğrencilerin online platformlardan gelir elde edemediğini ve elde edilen gelirin tamamen müzikle alakalı ya da alakasız -özel ders vermek, çeşitli mekanlarda müzik yapmak, hizmet sektöründe çalışmak vb. şekillerde sağlandığını göstermektedir. Öğrencilerin %48'in ileride bu yolla gelir elde etse bile, başka gelir kaynaklarına da ihtiyaç duyacağını, %34,6'sı bu yolla gelir elde edebileceğini düşünmediğini, %17,3'ü ise bu yolla gelir elde edebilmeyi hedeflediğini belirtmiştir. Öğrencilerin bu sürecin devam etmesi halinde müzikal icraya ya da maddi gelir elde etmeye yönelik planları arasında en yüksek oranda online ders vermek karşımıza çıkmaktadır. Bunu, performans kayıtlarını ücretli şekilde yayınlamak izlemiştir. Öğrencilerin %25,9'un gelir elde etmeye çalışmayacağını belirtmiştir, bu oran pandemi sürecinden önce de çalışarak gelir elde etmeyen %27'lik oranla paralellik gösteren ve muhtemelen aileleri tarafından ekonomik olarak desteklenen kesim ile paralellik arz eder. Online platform oluşturmaları halinde muhtemel temel geçim kaynaklarının hangisi olabileceğine verilen en yüksek oranlı yanıt, yine ders vermek olmuştur; bu izleyen yanıt ise reklam gelirleridir. Olası gelir kaynakları arasında en düşük oran ise hayran bağışlarıdır. Bu oranı ücretli performans izlemektedir ve

bu da öğrencilerin online ders vermek ve reklam gelirleri dışında müzikal performans yoluyla gelir elde edebileceklerini büyük oranda düşünmediklerini göstermektedir.

Şekil 4. Temel Geçim Kaynağı Öngörüsü

Sonuçlar

-Pandemi sürecinde müzik bölümü öğrencilerinin müzik dinleme süreleri azalırken, müzik bölümü dışındaki öğrencilerin müzik dinleme süreleri yükselmiştir.

-Pandemi sürecinde müzik bölümü öğrencilerinin enstrüman çalma süreleri azalırken, müzik bölümü dışındaki öğrencilerin enstrüman çalma süreleri yükselmiştir.

-Müzik bölümü dışındaki öğrencilerin pandemi sürecinde bir enstrüman çalmaya başlamışlardır.

-Pandemi sürecinde öğrencilerin büyük kısmının toplu icra için, bireysel kayıt yaptıktan sonra kayıtları birleştirdiği görülmüştür.

-Topluluk performanslarını kaydeden öğrencilerin icraya ilişkin yaşadıkları en büyük problemler arasında, bir araya fiziksel olarak gelinmemesinden dolayı icrayla ilgili ortak paydada buluşamamak/icrayı kontrol edememek, ses kalitesi, sesin kesilmesi ve senkronizasyon sorunlarının tümü, çok yakın yüzdelerle, büyük ölçekli problem olarak belirtilmiştir.

-Pandemi sürecinde müzik yapma süresini azaltan etmenler arasında komşuların ve/veya aile bireylerinin/ev arkadaşlarının rahatsız olması, ruh sağlığı ve okul dışında motive olamama en yüksek paya sahiptir.

-Pandemi sürecinden önce dinlenen müzik türleri ile pandemi sürecinden sonra dinlenen müzik türleri arasında belirgin bir fark olmadığı gözlenmiştir.

-Öğrencilerin pandemi sürecinde online platformları kullanarak müzik dinleme oranlarında %2'lik bir düşüş olduğu görülmüştür.

-Pandemi sürecinde online yayınlanan konser/temsil/performansları büyük oranda düzenli takip etmedikleri, daha çok, denk geldiklerinde izledikleri görülmüştür.

-Öğrenciler, online performanslara ilişkin yayın kalitesinin düşüklüğünden ve sosyalleşme imkanından yoksun bırakmasından yüksek oranda olumsuz birer faktör olarak bahsetmişlerdir.

-Öğrencilerin pandemi sürecinden önce online platformlarda müzik yayın yapmayı büyük oranda tercih etmedikleri; bu durumun pandemi sürecinde de belirgin bir artış göstermediği saptanmıştır.

-Online platformlarda yayın yapan öğrencilerin ise hiçbirinin, bu platformlarda yayın yaparak gelir elde etmedikleri görülmüştür.

-Pandemi sürecinin devam etmesi halinde öğrencilerin, online platformlar üzerinden gelir elde etmeye yönelik planları arasında en yüksek oranda *online ders vermek* yer almıştır.

KAYNAKÇA

Bozkurt, S., Zahal, O., Türe Uyan, Z.D. (2015). Ortaokul Öğrencilerinin Duygu Durumlarına Göre Dinledikleri Müzik Türlerinin İncelenmesi,

Dunn, P. G., de Ruyter, B., Bouwhuis, D. G. (2012). Toward a Better Understanding of the Relation Between Music Preference, Listening Behaviour, and Personality. *Psychology of Music*, 40 (4), 411-428

Geringer, J. M. (1982). Verbal and operant music listening preferences in relationship to age and musical training. *Psychology of Music, Special Issue*, 47,50.

Giles H., Denes A., Hamilton D. L., Hajda J. M. (2009). Striking a Chord: A Prelude to Music and Intergroup Relations Research. *Group Processes & Intergroup Relations*, Sayı; 12, 291–301.

Gürgen, E. T. (2016). Musical preference and music education: Musical preferences of Turkish university students and their levels in genre identification. *International Journal of Music Education*, 34(4), 459–471.

Hargreaves, D. J., Comber, C., Colley, A. (1995). Effects of age, gender, and training on musical preferences of British secondary school students. *Journal of Research in Music Education*, 43, 242-250.

Kenston, M. J., Pinto, I. M. (1955). Possible factors influencing musical preference. *Journal of Genetic Psychology*, 86, 101-113.

Komulainen, S. Karukka, M. Häkkinen, J. (2010). Social music services in teenage life: a case study. In *Proceedings of the 22nd Conference of the Computer-Human Interaction Special Interest Group of Australia on Computer-Human Interaction (OZCHI '10)*. 364–367.

Labbé, E., Schmidt, N., Babin, J., & Pharr, M. (2007). Coping with stress: the effectiveness of different types of music. *Applied psychophysiology and biofeedback*, 32(3-4), 163–168.

Nguyen, G. Dejean, S. and Moreau F. (2014), On the complementarity between online and offline music consumption: the case of free streaming, *Journal of Cultural Economics*, 38, (4), 315-330.

Sağer, T., İmik, Ü. (2008). Müziksel Beğenide Sosyal Statünün Rolü. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(24), 273-292.

Sahu, P. (2020) Closure of Universities Due to Coronavirus Disease 2019 (COVID-19): Impact on Education and Mental Health of Students and Academic Staff. Cureus 12(4): e7541.

Girija, V. (2020). A study on the interest of students using social media in learning during lock down period(COVID-19). A Purakala(UGC Care Journal), 31(4). 2452-2457.

Vlachos, P., Vrechopoulos, A. (2004). Emerging customer trends towards mobile music services. In Proceedings of the 6th international conference on Electronic commerce (ICEC '04): 566–574.